

N:o 187.

Af Herr C. A. Larsson: Med förslag till bestämmelser i afseende å beskattning af hvitbetssockertillverkning.

För att med ny skatt belägga en loflig och nyttig näring inom ett land, så fordrar de nationalekonomiska lagarne:

att staten är i verkligt behof af ökade skatter;

att den nya skatten drabbar i lika grad alla de samhällsmedlemmar, som äro i tillfälle att skatta;

att den nya skatten icke verkar hämmande på en nyttig industri vid dess första gryning; samt slutligen

att kostnaden för kontrollen och uppbörden af den nya skatten icke så ordnas att densamma medtager största delen af sjelfva inkomsten.

Dessa reflexioner frammanas af Kongl. Maj:ts i dessa dagar remitterade nådiga Proposition rörande beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket.

Vid införandet af denna nya beskattning synes man vilja öfverträda alla de vilkor, som betinga eller rättfärdiga nya skatters påläggande, ty den är ej af behofvet påkallad, enär statskassan, i trots af det föga sparsamma hushållssättet med dess inkomster, visar öfverskott i stället för brist uti de normala utgifterna. Vidare kommer denna nya skatt att drabba producenten men icke konsumenten, hvilken sednare betingar sockerpriset hädanefter som hittills uteslutande efter det utländska rörsockrets värde, hvaremot betodlaren uteslutande drabbas af den nya accisen, enär fabrikanten måste nedsätta inköpspriset på råvaran med samma summa som denne nödgas betala i skatt till staten. — Beskattningen kommer sålunda att verka hämmande på den del af jordbruket, som sysselsätter sig med betodling. Derigenom att beskattningen icke kommer att träffa den verkliga sockerhalten, utan blott betornas bruttovigt, tvingas odlaren att hufvudsakligen producera de betsorter, som inom minsta möjliga

vigt innehålla största sockermängden, hvarigenom det för ladugårdsskötseln så viktiga affallet af betorna högst betydligt förminsкас samt odlingen försvåras och fördyras. Producenten kan sålunda icke företaga betodling på det sätt, som för honom och hans jordbruk lönar sig bäst, utan nödgas inrätta sin odling så, som det i afseende å beskattningen bäst passar.

Följden af den nya beskattningsmetoden medför ock den olägenhet, att en ny embets- och tjenstemannakorps måste tillskapas i de föreslagna öfverkontrollörerne och uppsyningsmännen, hvilka komma att sluka en stor del af den pålagda skatten samt fördyra fabriksrörelsen, oafsedt den förödmjukelse, som ligger förborgad i misstroendet mot fabrikantens redbarhet och dennes räkenskapers trovärdighet. Kongl. Maj:ts förslag är framkalladt af det beslut, som fattades på 1869 års Riksdag; men *då* förefanns åtminstone ett af de vilkor, som betinga nya skatters tillskapande, nemligen statsbrist, *nu* förefinnes ej detta skäl.

Då beslöt Riksdagen en beskattning på den färdiga varan, socker, nu vill man deremot lägga beskattningen på råvaran, betorna.

Då häntyddes på det skydd betsockertillverkaren hade i gällande tullsatser, nu har detta skydd med rätta blifvit, till konsumentens fromma, nedslätt. Efter den då föreslagna beskattningsgrunden riskerade ej fabrikanten att få betala skatt för *mer* än det socker han verkligen tillverkade, nu kan han deremot komma att få skatta jemväl för affallet, särdeles under den tid, som erfordras vid de nyanlagda fabrikerna för att utröna de lämpligaste metoderna och inlära en massa ovana arbetare.

Ett talande skäl för betsockerbeskattningen framhålles ständigt och består deruti: att *socker* är en kassaartikel i vår tulltaxa, som staten ej kan undvara; men häremot kan med goda skäl invändas, att ännu äro vi långt ifrån den lyckliga tidpunkt då sockertillverkningen *inom* vårt land kunnat nedsätta tullintraderna för artikeln socker, ehuru önskligt detta förhållande dock vore. Dessutom har detta skäl icke fått göra sig gällande vid andra likartade beskattningsfrågor, exempelvis *tobak*. Denna rentaf öfverflödsvara, som med rätta drager tredubbelt högre tull än socker, utgör äfven föremål för odling inom landet, särdeles på stadsjorden; men ännu har det icke fallit någon menniska in att belägga den inhemska tobaksodlingen med accis, ännu mindre att vid tobaksplantagerna anställa några öfverkontrollörer eller uppsyningsmän. Hvad kan orsaken vara till denna så skarpt i ögonen fallande inkonsekvens? Tobak är ju äfven god kassaartikel för vår tulltaxa. Men härom förspörjes ingen rädsla för tullminskning. För mången är det svårt att afhålla sig från den föreställningen att olikheten härleder sig derifrån, att den ena produkten odlas hufvudsakligen på landsbygden, då den andra deremot uteslutande odlas vid städerna.

Orsaken till denna olikhet mellan de särskilda föremålen ligger uppenbarligen deri, att sockerbetorna ej riktigt egna sig för den med animaliska gödningsämnen öfvermåttade stadsjorden, utan måste blifva en landtmannanäring, som derföre måste beskattas, ty jordbruksnäringen är ju bäst van vid att draga de tyngsta skattebördorna, hvadan en liten påökning för dem ingenting betyder!

En annan olägenhet af denna nya beskattningsform på jordbruksalster, och som tillställarne häraf icke synes hafva tänkt sig, är den, att en jordbrukare, eller hvilken annan som helst, efter det Kongl. förslagets antagande *icke eger att af hvitbetor eller några andra slags jordfrukter pressa socker ens till sitt eget husbehof*. Tviflar någon härpå, så läs 20 § i det Kongl. förslaget, der det heter:

"Hvar som utan tillstånd tillverkar socker af hvitbetor, hvilka icke blifvit af vederbörande kontrolltjensteman uppvägda, böte, första gången afgiftens dubbla och andra gången dess fyradubbla belopp; dock må böterna icke understiga i förra fallet 500 och i det sednare 1,000 R:dr." Vidare heter det i § 39: "Hvad i denna författning blifvit stadgad om sockertillverkning af hvitbetor, gälle äfven om sådan tillverkning af andra sockerhaltiga rotfrukter." Lyckliga land, der slika drakoniska lagar stiftas till skyddande af en lumpen tullinkomst! Tänk hvad Kronan skulle få för ofantliga bötesinkomster, om vederbörande åklagare nitiskt framdroge för rätta hvar och en som, i ren okunnighet om det brottsliga, toge sig före att *utan tillstånd* pressa kalksocker ur de hvitbetor, potatis eller andra rotfrukter, dem han skördat på sin egen jordtäppa!

Enligt 2 § i det Kongl. förslaget föreslås: "att en centner råa hvitbetor antages lemna ett utbyte af *sju och ett halft skålpund råsocker*." Motivet är: att, då man i Frankrike icke erhåller mer än 5 à 6 skålp. råsocker, så har det visat sig att man i Tyskland erhållit 8 à 9 skålp. per centner betor, alltså borde man i Sverige gå en medelväg och börja med 7½ procent. Härvid torde dock böra tagas i öfvervägande att det höga sockerutbytet i Tyskland hufvudsakligen beror på den derstädes högt uppdrifna betkulturen, ett förhållande som icke kan sägas om Sverige, der denna industri är nästan ny och på flera år icke lär kunna uppbringas i jemnhöjd med Tyskland.

Kan det med kännedom härom vara klokt och välbetänkt att beskatta en ny industri, hvars välgörande inflytande på jordbruket är satt utom allt tvifvel, lika högt, ja högre än hvad man ansett sig kunna göra i de länder, hvarest näringen i en mängd år vunnit fullständig utbildning? Svaret härpå måste blifva nekande från alla dem, som icke med afundsamma blickar se att vårt lans modernäring höjer sig ur den vanmakt, hvori den legat fjettrad sedan århundraden tillbaka genom obilliga beskattningslagar och hämmande restriktioner på dess fria utveckling. Tager man hänsyn till skillnaden mellan

sockertullen och betskatten i Tyskland, jemförd med vårt eget land, så skall man finna att den föreslagna betskatten ställer sig högre här än i Tyskland.

Om det skulle vara en möjlighet för Landskrona sockerbruk, som ligger i en för betodling synnerligen lämplig trakt och som redan under tjuguar skattefritt idkat betodling och sockertillverkning, att uthärda jemförelse med de tyska fabrikerna och numera reda sig med den höga beskattningen; så kan man dock taga för alldeles gifvet att de nya fabrikerna, som äro mindre lyckligt lottade, skola gå sin undergång till mötes, i fall man i deras utbildning pålägger så höga skattebördor att de nödgas nedsätta priset på betorna derhän att odlingen deraf öfvergifves i orterna omkring fabrikerna.

Om man tager i vidare betraktande huru sockerhalten i betorna förminskas under vintermånaderna, så finner man deri en giltig anledning att sätta skatten så måttlig, att fabriken kan arbeta så länge betor finnas att tillgå. En känd sak är att sockerhalten i de svenska betorna ställer sig minst en procent lägre — under det betans förörening eller icke-sockerhalten varit minst en procent högre än i de tyska. Denna omständighet borde tagas i öfvervägande vid skattens bestämmande i vårt land.

Med stöd af hvad jag sålunda anført, och då den Kongl. Propositionen gifver hvarje riksdagsman berättigade anspråk att väcka det motförslag, hvartill samma nådiga framställning gifver anledning; så tager jag mig friheten värdsamt hemställa,

att Riksdagen ville, med afslag å Kongl. Maj:ts nådiga Proposition N:o 44, besluta det hvarje nybyggd sockerfabrik, afsedd att förädla svenska sockerbetor eller andra jordfrukter, skall vara fri från all annan skatt än vanlig bevillning under tre år från det samma fabrik börjat sin tillverkning;

att, der beslutad beskattning å betsocker bör ega rum, sockerhalten må bestämmas till Fem procent af betans vikt; samt att någon annan kontroll öfver tillverkningen icke må bestämmas än den som förekommer uti nionde paragrafen af det Kongl. förslaget till förordning om beskattning af hvitbetsockertillverkningen i riket, dock med uteslutande af ordet "öfverkontrollör".

Om remiss härå till Bevillnings-Utskottet anhålles.

Stockholm den 5 April 1873.

C. A. Larsson,
från Östergötland.